

שם המחקר : הורות למתבגר עם לקות אינטלקטואלית בעדה הדרוזית:

השוואה בין הורים דרוזים למתבגרים עם לקות אינטלקטואלית לבין הורים דרוזים למתבגרים ללא לקות

אינטלקטואלית במדדים לחץ, תחושת קוהרנטיות ותקווה

שנה : 2014

מק"ט : 616

שם החוקר : מהא נאטור

שם המנחה : ד"ר איריס מנור- בנימיני

שם רשות המחקר : אונ' חיפה

עבודת גמר מחקרית (תיזה) המוגשת כמילוי חלק מהדרישות לקבלת תואר "מוסמך האוניברסיטה"
בחוץ לחינוך מיוחד, הפקולטה לחינוך.

תקציר המחקר

הורות היא תפקיד מאתגר שיש בו לחצים, קונפליקטים והתלבטויות רבות. עם זאת, תפקיד זה מסב סיפוק רב, אושר ומשמעות להורים. הקונפליקטים והלחצים מתעצמים כשהילד מגיע לגיל ההתבגרות ומתווספים אליהם חששות מהעתיד. כשמדובר בהורות למתבגר עם לקות אינטלקטואלית (להלן ל"א) דרישות התפקיד ההורי מאתגרות עוד יותר וההורה נדרש לרכוש ידע וכלים שיאפשרו לו להתמודד עם הלחצים הרבים והמתמשכים. התמודדות הורים לילדים עם ל"א נחקרה רבות, אך מרבית המחקרים עסקו בחברה המערבית ומיעוטם התמקד בקהילות שאינן מערביות ובקהילות ייחודיות החיות לצד החברה המערבית כמו הקהילה הדרוזית. המחקר הנוכחי מתמקד בעדה הדרוזית, בשל מיעוט המחקרים על העדה הדרוזית ובשל המאפיינים הייחודיים כעדה שבה הערכים והאמונות שזורים בחיי היום-יום ומשפיעים על התמודדות חבריה עם האתגרים שמזמנים החיים.

מטרת המחקר הנוכחי ללמוד על חוויית ההורות למתבגר עם ל"א בעדה הדרוזית בתוך התייחסות למדדים של לחץ, תחושת קוהרנטיות ותקווה. חשיבות המחקר עולה מתוך היותו המחקר הראשון בישראל אשר נועד לבחון את חוויית ההורות למתבגר עם ל"א בעדה הדרוזית וכן בתשומת לב למרכיבים חיוביים בהורות זו, מרכיבים העשויים לעורר את התקווה בקרב ההורים ולהוריד את רמות הלחץ הגבוהות הכרוכות בגידולו של מתבגר עם ל"א.

למחקר ישנן שתי שאלות עיקריות:

- האם קיים בעדה הדרוזית הבדל במדדים הרגשיים (לחץ, קוהרנטיות ותקווה) בין הורים למתבגרים עם

ל"א לבין הורים למתבגרים ללא ל"א?

- האם קיים בעדה הדרוזית הבדל בתחושות התקווה והלחץ בין הורים למתבגרים עם ל"א בעלי תחושת קוהרנטיות גבוהה לבין הורים למתבגרים עם ל"א בעלי תחושת קוהרנטיות נמוכה?

אוכלוסיית המחקר כללה 99 הורים למתבגרים דרוזים בגילאי 12-21 כמחציתם הורים למתבגרים עם ל"א וכמחציתם הורים למתבגרים ללא ל"א. ההורים התבקשו לענות על ארבעה שאלונים לדיווח עצמי: שאלון דמוגרפי אשר נבנה לצורך המחקר הנוכחי, שאלון הלחץ (Pearlin & Schooler, 1978), שאלון תחושת הקוהרנטיות (Antonovsky, 1987) ושאלון התקווה (Snyder et al., 1996).

ממצאי המחקר הצביעו על קווי שוני ודמיון בין הורים למתבגרים עם ל"א לבין הורים למתבגרים ללא ל"א. בין נקודות השוני, נמצא הבדל מובהק בתחושת הלחץ ההורי, הקוהרנטיות, המשמעות (אחד המרכיבים של תחושת הקוהרנטיות) והתקווה. הורים למתבגרים עם ל"א דיווחו על תחושת לחץ הורי גבוהה יותר ובמקביל תחושת קוהרנטיות, משמעות ותקווה נמוכות יותר בהשוואה להורים למתבגרים ללא ל"א. לעומת זאת, הורים בשתי הקבוצות דיווחו על תחושות דומות במדד הלחץ הכללי, הלחץ הזוגי והלחץ הכלכלי וכן בתחושת הניהוליות והמובנות (מרכיבים של תחושת הקוהרנטיות). בהשוואה בין הורים למתבגרים עם ל"א בעלי תחושת קוהרנטיות גבוהה לבין הורים למתבגרים עם ל"א בעלי תחושת קוהרנטיות נמוכה, הראשונים דיווחו על תחושת תקווה גבוהה יותר, מנגד, לא נמצא הבדל במדד הלחץ.

בבחינת המתאמים בין מדדי המחקר בקרב הורים למתבגרים עם ל"א, נמצא מתאם שלילי מובהק בין רוב מרכיבי תחושת הקוהרנטיות לרוב מרכיבי תחושת הלחץ. כמו כן עלה מתאם חיובי מובהק בין תחושת התקווה לבין כל מרכיבי תחושת הקוהרנטיות כולל מדד הקוהרנטיות הכללי. באשר ללחץ ולתקווה, עלה מתאם שלילי מובהק בין לחץ זוגי ולחץ כללי לבין תקווה. מנגד, לא נמצא מתאם מובהק בין לחץ הורי או כלכלי לבין תחושת התקווה.

במחקר הנוכחי לא נמצא קשר בין מדדי המחקר לבין מגדר ההורה או מספר הילדים במשפחה. כן נמצא הבדל בתחושת הקוהרנטיות והתקווה על פי משתנה ההשכלה. בנוסף, המחקר כלל ניתוחים לניבוי המדדים לחץ, קוהרנטיות ותקווה אשר נידונו בהרחבה בהמשך.

למחקר זה תרומה הן למחקר והן לפרקטיקה; ממצאי המחקר מעלים את הצורך במחקרי המשך אשר יבחנו מדדים נוספים כמו אמונה, קבלה, אופטימיות ועוד, וכן מחקרים הבוחנים את הקשר בין המאפיינים של העדה הדרוזית כמו אמונה בגלגול נשמות, קביעות הגורל ורצון האל לבין התמודדות הורים לילדים עם לקויות. מחקרים נוספים עשויים להתמקד בהשוואה בין אבות לאימהות בעדה הדרוזית, בהתמודדות הורים לילדים

צעירים עם ל"א, בבחינת התמודדות הורים לילדים ולמתבגרים עם קשיים אחרים כגון אוטיזם וסכיזופרניה וכן מחקרים בין-תרבותיים המשווים בין התמודדות הורים דרוזים לבין התמודדות הורים מתרבויות אחרות. ממצאי המחקר עשויים לתרום להכנת תכניות התערבות מותאמות להורים למתבגרים עם ל"א בעדה הדרוזית בקשר למדדים לחץ, קוהרנטיות ותקווה. מדד הקוהרנטיות עשוי לאפשר למטפלים לזהות את מוקד הקושי של ההורה (מובנות, ניהוליות או משמעות) ולהציב מטרות רלוונטיות ומותאמות.

- לפריט המלא
- למאגר המחקרים של קרן שלם
- למאגר כלי המחקר של קרן שלם